

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ
СЕНАТА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 2

БЕОГРАД, 1932 ГОДИНЕ

КЊИГА 1

IV РЕДОВНИ САСТАНАК

СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 15 НОВЕМБРА 1932 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО:

ПРЕТСЕДНИК

Др. АНТЕ ПАВЕЛИЋ

СЕКРЕТАР

Д-р ИВАН ГМАЈНЕР

Присутни су г. г. Министри: Претседник Министарског савета др. Милан Сршкић, Министар социјалне политике и народног здравља Иван Пуцељ, Министар без портфеља д-р Хамдија Карамехмедовић, Министар војске и морнарице, армијски генерал Драгомир Ж. Стојановић, Министар просвете др. Раденко Станковић, Министар физичког васпитања народа др. Лавослав Хаџек,

ПОЧЕТАК У 10,30 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

1. Читање и усвојење записника III редовног састанка;

2. Саопштење акта Народне скупштине о достављању Сенату на даљи поступак предлога Закона о уговору о регулисању плаћања из робног промета као и по другим обавезама, закљученом у Прагу 8 јуна 1932 године између Краљевине Југославије и Чехословачке Републике;

3. Молбе и резолуције из народа;

4. Одговор г. Министра војске и морнарице на питање сенатора г. Милоја Ж. Јовановића о начину снабдевања војске пољопривредним производима;

5. Дневни ред: 1) Избор Одбора од 11 чланова за проучавање законског предлога о изменама и допунама Закона о лекарима специјалистима за болести уста и зуба и о зубним техничарима; 2) Избор Одбора од 11 чланова за проучавање законског предлога о споразуму о научним, школским и уметничким односима, закљученом и потписаном у Варшави 2 децембра 1931 год. између Краљевине Југославије и Републике Пољске; 3) Избор Одбора од 11 чланова за проучавање предлога Закона г.г. Ивана Хрибара

и другова о укидању фиденкомиса; 4) Избор Одбора од 15 чланова за проучавање предлога резолуције сенатора г.г. Ивана Хрибара и другова о изradi смерница за будућу државну привредну политику.

Говорници: Министар војске и морнарице, армијски генерал Драгомир Ж. Стојановић, Милоје Ж. Јовановић.

Претседник др. Анте Павелић: Отварам четврти редовни састанак Сената Краљевине Југославије. Молим г. секретара да извели прочитају записник прошлог састанка.

Секретар др. Иван Гмајнер чита записник трећег редовног састанка.

Претседник др. Анте Павелић: Имаде ли каквих примедба овако састављеном записнику? (Нема.) Примедба нема, записник се оверовљује. — Молим г. секретара да изволи прочитају саспштење о законском предлогу упућеном Сенату од стране Народне скупштине.

Секретар др. Иван Гмајнер чита:

НАРОДНА СКУПШТИНА

Краљевине Југославије

Бр. 11742

14-XI-1932 год.

у Београду.

Господине Претседниче,

Част ми је известити Вас, да је Народна скупштина на свом VI редовном састанку, одржаном 14 новембра 1932 године, коначно усвојила Предлог Закона о уговору о регулисању плаћања из робног промета, као и по другим обавезама, закљученом у Прагу 8 јуна 1932 године, између Краљевине Југославије и Чехословачке Републике, поднет јој од стране Министра иностраних послова и Министра трговине и индустрије на основи овлашћења датог им Указом Њ. В. Краља 15 јуна 1932 године.

Извештавајући Вас о предњем, мени је част, Господине Претседниче, у смислу члана 64 Устава и § 66 Закона о пословном реду у Народној скупштини,

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА

о

Уговору о регулисању плаћања из робног промета, као и по другим обавезама, закљученом у Прагу 8 јуна 1932 године, између Краљевине Југославије и Чехословачке Републике, који гласи:

§ 1

Одобрава се и добија законску снагу Уговор о регулисању плаћања из робног промета, као и по другим обавезама, закључен у Прагу 8 јуна 1932 године, који у оригиналу и у преводу гласи:

Пов. бр. 259/32.

ВЕРБАЛНА НОТА

Посланство Краљевине Југославије има част ставити до знања Министарству иностраних послова Чехословачке Републике, да је Влада Краљевине Југославије одобрила уговор закључен 8 јуна 1932 године у Прагу о регулисању плаћања из робног промета, као и по другим обавезама између Чехословачке Републике и Краљевине Југославије.

Краљевско посланство користи и сву прилику да понови чехословачком Министарству иностраних послова уверење о његовом високом поштовању. У Прагу, 14 јуна 1932 године.

УГОВОР

закључен између Владе Краљевине Југославије и Владе Републике Чехословачке о регулисању плаћања из робног промета, као и по другим обавезама између обеју држава.

Чл. 1

Влада Краљевине Југославије и Влада Чехословачке Републике закључиле су, у циљу регулисања плаћања потраживања из робног промета, као и потраживања по другим основима, овај Уговор.

Чл. 2

Плаћање поменутих узајамних потраживања вршиће се преко збирних рачуна, т.ј. преко збирног рачуна Народне банке Краљевине Југославије који ће се водити код Земаљске банке у Прагу и преко збир-

доставити Вам дефинитиван текст овог законског предлога онако, како га је Народна скупштина усвојила, као и оригинал Указа о овлашћењу за подношење Народног претставништву поменутог законског предлога, — с молбом на Ваш даљи поступак.

Овај законски предлог претресан је у Народној скупштини по редовном поступку.

Изволите примити, Господине Претседниче, и овом приликом уверење о мом особитом поштовању.

П. Претседник
Народне скупштине,
Др. Косица Појовић, с. р.

НАРОДНА СКУПШТИНА

Краљевине Југославије

сазвана Указом од 19 октобра 1932 године у редован сазив за 20 октобар 1932 године, на свом VI редовном састанку, одржаном 14 новембра 1932 године у Београду, решила је:

пог рачуна Чехословачке народне банке, који ће се водити код Народне банке Краљевине Југославије у Београду. Оба рачуна водиће се у чехословачким крунама; за обрачунавање потраживања која гласе на динаре у чехословачке круне, узимаће се за основ заокругљени валутни паритет ових валута: 100 динара равно 59,444 чсл. круна, 100 чсл. круна равно 168,226 динара. Потраживања која гласе на неку другу валуту обрачунаће се у чехословачким крунама исто тако према законском валутном паритету; ако су то нестабилизоване валуте, по курсу берзе у Цириху, последњих дана пре уплате односног потраживања на збирни рачун.

Чл. 3

У случају промене паритетских курсева, који чине основ обрачунавања на збирним рачунима, обуставиће се уплата на збирне рачуне на обема странама дотле, док се не постигне споразум о потребним изменама овог уговора, при чему се исплате до тада извршених уплата на збирним рачунима имају још извршити у смислу овог уговора.

Чл. 4

Југословенски дужници плаћаће потраживања чехословачких поверилаца за увезену робу на збирни рачун Чехословачке народне банке код Народне банке Краљевине Југославије у корист чехословачког повериоца.

Чехословачки дужници плаћаће потраживања југословенских поверилаца на робу извезену из

Југославије на збирни рачун Народне банке Краљевине Југославије који се води код Земаљске банке у Прагу у корист југословенског повериоца.

При томе се не чини разлика да ли је потраживање настало пре но што је овај уговор ступио у важност.

Чл. 5.

Народна банка Краљевине Југославије и Земаљска банка у Прагу обавештаваће се међусобно о извршеној уплати с молбом да се изврши исплата односном повериоцу.

Исплате се начелно врше по хронолошком реду налога за исплату. Народне банке задржавају себи право споразума у изванредним случајевима о прекоредној исплати неких потраживања.

Поверилац има право тражити одмах исплату одговарајућих сума, т. ј. извршење налога за исплату само у том случају, ако збирни рачун исказује потраживање; иначе ће се исплата извршити тек када буду учињене нове уплате.

Дужници се не ослобађају од својих обавеза већ у тренутку када су положили новац на збирни рачун него тек у тренутку када је поверилац примио измирење свог потраживања.

Чл. 6

Обе Народне банке споразумеће се о томе, које ће друге врсте обавеза бити измириване путем клиринга у смислу чл. 2.

Чл. 7

Народне банке споразумеће се од случаја на случај о томе, да се дозволи директно обрачунавање и плаћање између југословенских и чехословачких извозника и увозника на основу међусобних послова.

Чл. 8

Обе Народне банке предузеће мере да не буду чињене отежице и да не настану одуговлачења при плаћању доспелих потраживања на збирне рачуне.

Чл. 9

Измирење салда које би остало после истека уговора, оставиће се доцнијем споразуму. Ако се споразум не постигне о измирењу салда за 15 дана после истека уговора, салдо ће бити измирено даљим плаћањем на начин, који је наведен у чл. 4 уговора на збирном рачуну, који има да покрије поменуто салдо.

Чл. 10

Ако то буду прилике захтевале, на жељу једне или друге стране повешће се преговори и у току трајања уговора о прилагођењу уговора измењеним приликама.

Чл. 11

Уговор ступа на снагу 22 јуна 1932 године а важиће три месеца; он може бити отказан 15 дана пре истека важности. Ако не буде отказан, његова

важност се продужује аутоматски увек за месец дана.

Праг, 8 јуна 1932 године

За Владу Краљевине Југославије

П. Ј. Вајлонг, с. р.

За Владу Чехословачке Републике

Д-р Фридман, с. р.

§ 2

Овај Закон ступа у живот кад га Краљ потпише и кад се обнародује у «Службеним новинама», а обавезну силу добија, као што је то предвиђено у члану 11 поменутог Протокола.

14 новембра 1932 године
у Београду

П. Претседник Народне скупштине,

Д-р К. Поповић, с. р.

Секретар.

Гавро Милошевић, с. р.

Претседник д-р Анте Павелић: Пошто је овај уговор финансијске природе, молим Сенат да прими мој предлог да овај законски предлог упутимо Финансијском одбору, да га проучи и поднесе Сенату извештај до сутра у вече. Прима ли Сенат овај мој предлог? (Прима). Пошто Сенат прима, онда ће се тако и поступити.

Молим г. секретара да изволи прочитати приспеле молбе и резолуције из народа.

Секретар д-р Иван Гмајлер саопштава молбе и резолуције; Пољопривредног удружења за Банат; Трговинске и индустријске коморе из Великог Бечкереча; Удружења пољопривредника Дунавске бановине.

Претседник д-р Анте Павелић: Ове молбе и резолуције упутиће се надлежном Одбору за молбе и жалбе.

Реч има г. Министар војске и морнарице да одговори на питање сенатора г. Милоја Јовановића.

Министар војске и морнарице, армијски ђенерал Драгомир Ж. Стојановић: Господо сенатори, господин сенатор Јовановић Милоје упутио ми је 9 септембра ове године питање о начину снабдевања војске са пољопривредним производима.

У мотивацији свога питања навео је:

а) Да су цене пољопривредних производа који су потребни за војску као људска и сточна храна, и то за војнике у првом реду пшеница, а за стоку зоб, сено и слама, данас тако ниско пале, да пољопривредник за њих не може добити ни вредност самих производних трошкова, а највећим делом да их не може у опште ни продати.

б) Да међутим Министарство војске и морнарице набавља веће количине ових артикала по врло високој цени путем уговора са појединим лиферантима, а обавештен је да постоји овакав случај у Приштини и осталим гарнизонима у Јужној Србији, чиме се користе само лиферанти којима Министарство војске и морнарице плаћа зоб по 155 динара за 100 килограма, док они купују од произвођача по 80—90 динара за 100 килограма и на тај начин зарађују 50—60%. Према оваквом стању, вели, намеће се потреба да се снабдевање војске врши непосредним откупом

онога што је војсци потребно од самих произвођача, чиме би се постигло то, да произвођачи добију бољу цену за своје производе, а Министарство војске и морнарице за 25% јефтинују цену од цена које сада добија посредним путем — преко лифераната, али увиђа и налази и сам, да се овом начину набавке може приступити само онда, ако би Министарство финансија ставило на расположење Министарству војске и морнарице потребне суме, да би се откупљене количине одмах на лицу места исплаћивале произвођачима.

После ових излагања, поставио ми је следећа питања :

а) Да ли увиђам, да је крајње време и неопходна потреба и да то највиши интереси пољопривреде захтевају, да се све оно што се може набавити непосредно од произвођача од ових и набавља, и да се избегавају лиферанти у свима овим случајевима, где је то могуће.

б) Да ли сам штогод у овоме правцу предузимао, па, ако јесам, шта сам и колико предузимао; и

в) Да ли сам и кад и колико тражио од Министра финансија потребна новчана средства, да би се директно снабдевање војске од народа могло спроводити.

На ова питања част ми је одговорити:

1, Све потребе за исхрану војске и војно-државне стоке, а нарочито пшеница, зоб, сено и слама набављају се искључиво и само од произвођача, било непосредно путем сталних комисија у гарнизонима, било посредно, преко Главних савеза земљорадничких селачких и других разних житарских, житних, аграрних, произвођачких и т. д. задруга.

За осигурање гарнизона на територији Јужне Србије, поред сталних комисија које су вршиле откуп сточне хране непосредно од произвођача, рађено је и преко разних задруга и у том циљу закључене су погодбе, и то са Савезом аграрних заједница земљорадничких задруга из Скопља, Главном произвођачком задругом из Скопља, Косовском земљорадничком житарском задругом из Приштине и најзад Главним савезом српских земљорадничких задруга из Београда.

Овај начин набавке и сада се спроводи, те ниједан уговор у овој години није закључен од војске ни са једним лиферантом сем уговора за ситније локалне потребе гарнизона, који се односе искључиво на набавке сувог варива, тестенине, масти и зачина.

2) Овај начин набавке регулисао сам пред сам почетак овогодишње набавне сезоне својим решењем ЕП.Бр. 9000 од 20 јуна 1932 године, по коме се све потребе сточне хране: зоб, сено и слама имају откупљивати комисијски директно од произвођача, док понуде Главних савеза и осталих земљорадничких задруга достављају се Министарству војске и морнарице на оцену и одобрење, па је искључена свака могућност да се ма каква испорука одобри лиферантима.

Циљ овог мог основног наређења за овогодишње осигурање било је, да се све потребе набављају комисијским путем, само и непосредно од произвођача.

3) Пред почетак овогодишње набавне сезоне писмено сам изнео Господину Министру финансија потребу, да се свима командама, које ће вршити откуп пољопривредних производа непосредно од произвођача, што пре доделе и пошаљу најнужније

суме новца, напомињући да ће се само готовим новцем моћи спроводити и остварити овај начин набавке.

Претседник д-р Анте Павелић: Молим, сенатора г. Јовановића да се изволи изјаснити, да ли се задовољава одговором господина Министра.

Милоје Ж. Јовановић: Ја сам задовољан одговором г. Министра, и хвала му на његовом исцрпном излагању ове ствари.

Неопходно је било потребно, да се приступи овом начину набавки за војску, и сматрам, и сматрао сам, да ће такав начин бити користан и за произвођаче а и за саму војску, која ће на тај начин моћи јефтинује своје потребе набављати.

Види се међутим овде, да је цела ствар застала и да се не може извести зато, што се г. Министру војске и морнарице и појединим командама не стављају на расположење потребна новчана средства. Када је г. Министар финансија последњи пут о томе говорио овде, он је употребио као разлог против мојега предлога, да се у колико нема готовога новца, од произвођача примају признанице за продате производе, и да се те признанице у толикој своти употребе као отплата пореза, да то не би било згодно, јер да њему требају ликвидна средства, а не признанице.

Господо, кад војска мора да живи, кад војска мора да набави своје потребе, када се за те потребе мора платити и другоме, онда зашто се и произвођачу то не плати, односно ако се моментано не може платити, да му се издаду признанице, и да се те признанице употребе као отплата пореза. Нема ту говора о некаквом ликвидитету. Када се наплати онолико у признаницама порез, колико износи потреба војске за издржавање, онда сама та напомена, да се тиме вређа ликвидитет државне касе, држим да није на свом месту.

Ја мислим, господо, да ће сваки моћи лако разумети, када се види како се данас врше ексекуције у огромној мери, када се износе и продају за наплату пореза најпотребније ствари, да би народ радо примао и признанице за своје производе, кад би им се те признанице обрачунавале у отплату пореза. Ја поновно наглашујем да би било потребно, да се то тако и чини, да се овакве признанице издају код набавке за потребу војске и да финансијске установе примају те признанице као готов новац.

Најзад имам да кажем и ово, да ја не бих могао овај разлог г. Министра финансија усвојити још из једног разлога.

Господин Претседник Министарског савета недавно у својем говору, одржаном у посланичком клубу, није дао тако рђаву слику о нашем финансијском стању, да се ни редовне потребе војске не могу набављати за готов новац, и ја сматрам да је по среди само једна врста саботирања од стране извесних чиновника, којима се ипак онај начин набављања, као што је раније био, више допада.

Господо, има још нешто. Г. Министар труди се да врши набавке за војску непосредно од народа и од задруга. На крају крајева немојте, господо, да одмах при помену речи задруга верујете, да ће све што те задруге раде бити у општу корист народа. Ја разумем задруге, које набављају храну од својих чланова, па је после продају. Али, господо, ја мислим да и ви многи знате, да поједине задруге имају два-три трговца, задруге држе у својим ру-

кама и да они у ствари постижу главни део зараде, а да остали чланови задруге од тога ништа не виде.

Ја захваљујем г. Министру војске на његовом одговору, јер видим код њега добру вољу да спроводи своју интенцију у погледу набавке хране за војску непосредно од народа односно преко задруга. Ја га само молим да поново дође у везу са г. Министром финансија и да настане, да се овај начин набавке како га је он сам предузео још боље оствари и у дело спроведе.

Председник д-р Апте Навелић: Пошто се је г. питач задовољио одговором г. Министра, прелазимо на дневни ред. Прва тачка дневног реда је избор Одбора од 11 чланова за проучавање законског предлога о изменама и допунама Закона о лекарима специјалистима за болести уста и зуба и о зубним техничарима. Предата ми је свега једна кандидатска листа, подупрта довољним бројем предлагача, на којој су предложени за чланове Одбора ова господа: Д-р Ивковић Момчило, Јанковић Стјепан, д-р Круљ Урош, Нешковић Јован, Гај Људевит, д-р Рајар Јанко, д-р Сулејмановић Џафер, Кукуљевић-Сакцински Фран, Хрибар Иван, д-р Томашић Љубо, д-р Гаврила Емило; а за заменике господа: Вујић Павле, д-р Гмајнер Иван, д-р Десница Урош, Драговић Милутин, Ковачевић Тома, д-р Љубибратић Саво, Михалчић Стеван, д-р Плој Мирослав, Поповић Матија, Самуровић Јанко, Хаџи-Бошковић Трајко.

Прима ли Сенат предложену листу? (Прима). Објављујем да су господа чија су имена прочитана изабрана у овај Одбор.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: избор Одбора за проучавање законског предлога о споразуму о научним, школским и уметничким односима, закљученом и потписаном у Варшави 2 децембра 1931 године између Краљевине Југославије и Републике Пољске.

Поднета ми је само једна кандидатска листа, подупрта од довољног броја предлагача, у којој се предлажу за чланове тога Одбора следећа господа: Бањанин Јово, Вујић Павле, Глушац, д-р Васо, Јовановић Ж. Милоје, Костренчић д-р Марко, Ивковић д-р Момчило, Рожић д-р Валентин, Гавриловић д-р Богдан, Томић Светозар, Шиловић д-р Јосип и Смиљанић Крста; а за заменике господа: Алибеговић Асим, Алкалај д-р Исак, Виловић Осман, Обрадовић Паја, Мајстровић д-р Иво, Грегорин д-р Густав, Мићић д-р Мића, Цветковић Јордан, Гаврила д-р Емило, Поповић Дака и Љубиоратић д-р Саво.

Прима ли Сенат овако предложену листу? (Прима). Сенат усваја ову листу.

Прелазимо на трећу тачку дневног реда: избор Одбора од 11 чланова за проучавање предлога Закона г. г. Ивана Хрибара и другова о укидању фидеикомиса. Поднета ми је свега једна кандидатска листа, подупрта од довољног броја предлагача, у којој се предлажу за чланове тога Одбора господа: Гаври-

ловић д-р Богдан, Радовановић Крста, Радуловић Марко, Мајстровић д-р Иво, Марјановић Милан, Равнихар д-р Владимир, Кукуљевић-Сакцински Фран, Котур д-р Бура, Хрибар Иван, Шулегина д-р Бењамин и Илићановић Димитрије; а за заменике господа: Богојевић Васа, Арнаутовић Шериф, Видаковић Антун, Грасл д-р Георт, Ђирлић Петар, Добринић Петар, Јалжабетић Томо, Муфтић Салем, Убавић Павле, Тринајстић д-р Динко и Махмутбеговић Сефедин.

Прима ли Сенат овако предложену листу? (Прима). Објављујем да је Сенат усвојио ову листу.

Прелазимо на четврту тачку дневног реда: избор Одбора од 15 чланова за проучавање предлога резолуције сенатора г. г. Ивана Хрибара и другова о изради смерница за будућу државну привредну политику. Предата ми је свега једна кандидатска листа, подупрта од довољног броја предлагача, у којој се предлажу за чланове тога Одбора следећа господа: Тимотијевић Коста, Хрибар Иван, Франгеш д-р Отон, Мајстровић д-р Иво, Церовић Гаврило, Поповић Дака, Глушац д-р Васо, Шола Атанасије, Јовановић Ж. Милоје, Хаџи-Ристић Спира, Симоновић Милан, Плој д-р Мирослав, Теслић Петар, Драговић Милутин и Шверљуга д-р Станко; а за заменике господа: Мићић д-р Мића, Видковић Антун, Добринић Петар, Грегорин д-р Густав, Јалжабетић Томо, Ковачевић Тома, Обрадовић Паја, Самуровић Јанко, Поповић Матија, Кукуљевић-Сакцински Фран, Поповић Милан, Алибеговић Асим, Гмајнер д-р Иван, Цветковић Јордан и Хаџи-Бошковић Трајко.

Прима ли Сенат овако предложену листу? (Прима). Објављујем да је Сенат усвојио ову листу.

Позивам изабране Одборе да после седнице остану овде и да се конституишу, а нарочито Одбор који има да проучи конвенцију са Пољском, да можемо евентуално ту тачку ставити за следећи дневни ред.

Пошто је тиме дневни ред исцрпен, предлажем да Сенат изволи за идућу седницу примити следећи дневни ред:

1) Претрес интерпелације сенатора г. Гаврила Церовића на г. Министра финансија по предмету злоупотребе Љубисаја Илића, бившег шефа Катастарске секције у Битољу; и

2) Претрес интерпелације сенатора г. Милоја Ж. Јовановића на г. Министра просвете по предмету повреде Закона о средњим школама приликом полагања приватних испита Светозара Пешпића, шефа кабинета бана Дринске бановине.

Прима ли Сенат предложени дневни ред? (Прима). Објављујем да је овај дневни ред примљен. Тиме закључујем данашњу седницу, а идућу заказујем за четвртак, 17 о. м., у 10 сати пре подне, са горњим дневним редом.

